

2. Общая схема оценки (CAF) (версия 2006). - Режим доступа : <http://www.eipa.eu/files/File/CAF/Brochure2006/RUS-CAF-2009.pdf>

3. Шаров Ю. П. Оцінка муніципальних проектів з позицій сучасних концепцій якості та результативності діяльності / Ю. П. Шаров, І. А. Чикаренко // Актуальні проблеми держ. упр. : зб. наук. пр. - Дніпропетровськ : ДРІДУ УАДУ, 2003. - № 2 (12). - С. 187-195.

4. Staes P. Report on the State of Affairs of the Common Assessment Framework (CAF) after Five Years / P. Staes, N. Thijs // EIPAScope. - 2005. - № 3.

5. Staes P. Quality Management on the European Agenda / P. Staes, N. Thijs // EIPAScope. - 2005. - № 1.

6. The Use of CAF in Europe. - European Institute of Public Administration. - Режим доступу : <http://www.eipa.eu/en/pages/show/&tid=71>

Владислав Федоренко,
кандидат юридичних наук, доцент,
старший науковий співробітник
Інституту проблем державного управління
та місцевого самоврядування НАДУ,
директор Департаменту конституційного
та адміністративного права
Міністерства юстиції України,
заслужений юрист України

Національні комісії з регулювання природних монополій у системі центральних органів виконавчої влади: проблеми нормопроектного та управлінського забезпечення

Розглядаються питання формування нових теоретико-методологічних засад організації та діяльності регуляторів природних монополій в Україні, удосконалення законодавчих механізмів регулювання їх правового статусу, а також їх призначення в системі органів виконавчої влади. У цій публікації також порушуються проблеми оптимізації державно-управлінських механізмів, які забезпечують функціонування природних монополій на сучасному етапі розвитку національного державотворення.

Ключові слова: природна монополія, суб'єкт природної монополії, суміжний ринок, система органів виконавчої влади.

The article is devoted to forming of new theoretical and methodological principles of natural monopolies organization and activity in Ukraine, improvement of legislative mechanisms of their legal status adjusting, and also optimizations their setting in the system of executive power central bodies. In this publications problem of optimization state administrative mechanism also rised, that provide functioning of natural monopolies on modern development staje of national creation of the state.
Key words: natural monopoly, subject of natural monopoly, contiguous market, system of executive power central bodies.

Постановка проблеми. Стабільність національного державотворення та правотворення, усталеність суспільного та державного ладу в Україні, як і в будь-якій іншій державі світу, не в останню чергу забезпечується системними реформами в галузі державного управління та публічного адміністрування. Передусім зберігають свою актуальність проблеми удосконалення системи органів виконавчої влади, зокрема її центральної ланки - міністерств та інших центральних органів виконавчої влади (ЦОВВ).

Нині стає очевидним, що реформування системи органів виконавчої влади і вдосконалення інституційної основи державного управління в Україні не може бути фрагментарним. Одночасно зрозумілим є й те, що адміністративно-правова реформа не терпить зволікань із її реалізацією. Як засвідчує діяльність Робочої групи з питань законодавчого та інституційного забезпечення реформ Комітету з економічної реформи при Президентові України, нині завершується формування концептуальних основ удосконалення системи органів виконавчої влади, зокрема в частині оптимізації її кількісних і якісних параметрів, посилення ефективності функціонування Кабінету Міністрів України, міністерств, інших ЦОВВ, уніфікації правового статусу останніх.

Разом з тим не в усіх випадках правовий статус ЦОВВ, крім міністерств, можна привести до єдиного знаменника, уніфікувати у правовому та управлінському розумінні. Зокрема, особливим видом ЦОВВ є національні комісії регулювання природних монополій. На сьогодні набуває гостроти проблема законодавчого вдосконалення їх правового статусу та ідентифікації цих комісій у системі ЦОВВ. При цьому особливо актуальним залишається питання нормопроектного та державно-управлінського забезпечення незалежності цих регуляторів природних монополій у процесі їх інтеграції в систему виконавчої влади загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем адміністративно-правової реформи, запровадження публічної адміністрації та удосконалення системи органів виконавчої влади нині активно здійснюються як у юридичній науці, так і в науці державного управління (В.Б.Авер'янов, О.Ф.Андрійко, Н.Т.Гончарук, Н.В.Гудима, І.Б.Коліушко, В.С.Куйбіда, Т.В.Мотренко, Н.Р.Нижник, А.П.Рачинський, В.П.Тимошук, В.А.Яцюк та ін.), у тому числі й автором цієї статті як керівником Робочої групи Мін'юсту з підготовки законопроекту "Про міністерства та інші центральні органи виконавчої влади" в 2008-2009 рр. та членом Робочої групи з питань законодавчого та інституційного забезпечення реформ Комітету з економічної реформи при Президентові України у 2010 р. [1; 14; 15 та ін.].

Але дослідження системи органів виконавчої влади не можуть підміняти собою вивчення правового статусу її окремих складників, насамперед тих із них, які мають власні юридичні та управлінські особливості, як національні комісії регулювання природних монополій (далі - НКРПМ). На-

томість проблеми модернізації правового статусу НКРПМ у контексті вдосконалення системи органів виконавчої влади в законодавчому та державно-управлінському аспектах залишаються малодослідженими у вітчизняній науці та зберігають на сьогодні свою актуальність.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Нині в науці державного управління, так само як і в правничій науці не існує однозначних поглядів щодо методів удосконалення правового статусу НКРПМ на шляху їх подальшої інтеграції в систему органів виконавчої влади в Україні. У зв'язку з цим вимагають свого вирішення та належного теоретико-методологічного обґрунтування питання щодо: генезису правового статусу НКРПМ і перспектив його подальшої модернізації; шляхів і способів поглиблення інтеграції НКРПМ у систему ЦОВВ із збереженням їх юридичної природи як незалежних регуляторів; оптимізації державно-управлінських механізмів взаємодії НКРПМ із Кабінетом Міністрів України, міністерствами і іншими ЦОВВ, а також місцевими державними адміністраціями; законодавчого визначення сфер діяльності суб'єктів природних монополій; уточнення питань, які є предметом регулювання діяльності суб'єктів природних монополій; способів утворення та ліквідації НКРПМ, зокрема уточнення суб'єктів призначення та звільнення членів НКРПМ і порядку реалізації ними відповідних повноважень; визначення чисельності НКРПМ; встановлення професійних вимог до членів НКРПМ; унормування вичерпних підстав для їх звільнення; законодавче встановлення функцій і повноважень НКРПМ і запровадження нових державно-управлінських механізмів їх реалізації; модернізації форм здійснення НКРПМ нагляду та контролю за діяльністю суб'єктів господарювання на суміжних ринках; визначення правової природи актів НКРПМ тощо.

Метою статті є теоретико-методологічне обґрунтування основних напрямів модернізації правового статусу НКРПМ в умовах їх інтеграції в систему органів виконавчої влади в Україні, а також виявлення оптимальних шляхів нормопроектного та державно-управлінського розв'язання відповідної проблеми.

Виклад основного матеріалу. У більшості сучасних держав світу зв'язок, передача та розподіл електроенергетики, користування залізничною інфраструктурою, централізоване водопостачання та деякі інші природні монополії, сформувавшись історично, залишаються важливими напрямками регулювання національних економік. Свого часу Джон Мейнард, один із фундаторів теорії державного регулювання економіки, обґрунтував, що сам по собі ринок не може забезпечити повної економічної стабільності, а тому держава зобов'язана відігравати активну роль у стабілізації економіки та ефективно застосовувати економічні, правові й адміністративні важелі. При цьому держава має регулювати ті сфери і процеси, які ринок виконує недостатньо ефективно або взагалі не виконує [3, с. 67]. Прогнози багатьох

економістів, правознавців і фахівців з державного управління про те, що в ХХІ ст., в "епоху глобалізації" НКРПІМ донині не справдилися.

Разом із тим у різних державах світу історично сформувалися різні законодавчі моделі та державно-управлінські методи регулювання ринків, що перебувають у стані природної монополії. Так, наприклад, у США залізниці є приватними. Із часом їх вплив на ринок перевезень знизився, що призвело до реформи залізничного транспорту в США, яка позначилася значним скороченням мережі залізничних шляхів; виокремленням низки збиткових ліній в окремі структури, об'єднані в асоціацію; масове запровадження на залізниці найновіших інформаційних технологій; централізація управління значними залізничними полігонами; концентрація в єдиних центрах усієї роботи з клієнтурою з маркетингу, контролю за станом залізничних перевезень, диспетчерської роботи тощо.

Нині в північноамериканській моделі пасажирські залізничні перевезення відокремлені від вантажних і здійснюються корпорацією "Artrack". Обсяг залізничних пасажирських перевезень у США незначний, вони є нерентабельними, і корпорація "Artrack" дотується державою [4, с. 352].

Різняться й сфери діяльності суб'єктів природних монополій. Так, до прикладу, в Російській Федерації законодавство відносить до таких сфер транспортування нафти і нафтопродуктів по магістральних трубопроводах; транспортування газу по трубопроводах; залізничні перевезення; послуги в транспортних терміналах, портах і аеропортах; послуги загальнодоступного електрозв'язку та поштового зв'язку; послуги з передачі електроенергії; послуги із оперативного-диспетчерського управління в електроенергетиці; послуги з передачі теплової енергії; послуги із використання інфраструктури внутрішніх водних шляхів. Для регулювання та контролю діяльності суб'єктів природних монополій згідно із законом РФ "Про природні монополії" утворюються федеральні органи виконавчої влади з регулювання природних монополій у порядку, встановленому для федеральних органів виконавчої влади. До таких органів слід віднести, зокрема, Федеральну службу РФ із тарифів, положення про яку затверджено Постановою уряду РФ від 9 квітня 2004 р. № 204.

В іншій пострадянській республіці - Узбекистані - державне регулювання діяльності суб'єктів природних монополій устанавлюється законом Республіки Узбекистан "Про природні монополії" у сфері: транспортування нафти, нафтопродуктів і газу по трубопроводах; виробництва й транспортування електричної та теплової енергії; використання інфраструктури залізниць; послуг загальнодоступного поштового зв'язку; водогінного і каналізаційного обслуговування; послуг аеронавігації, портів і аеропортів; послуг транспортних терміналів. Регулювання ринку природних монополій здійснюється в Узбекистані Кабінетом Міністрів і уповноважені ним на здійснення відповідної діяльності органи. Державний контроль за діяльністю природних монополій здійснюється державним антимонопольним органом цієї республі-

ки, а уповноваженим органом цінового регулювання діяльності суб'єктів природних монополій відповідно до постанови Кабінету Міністрів Узбекистану від 21 вересня 2000 р. № 364 "Про заходи щодо реалізації Закону Республіки Узбекистан "Про природні монополії" є Міністерство фінансів Узбекистану.

У зарубіжних, у тому числі й пострадянських республіках, існують і інші законодавчі моделі та управлінські підходи щодо регулювання ринків природних монополій. Також слід зазначити, що в більшості держав НКРПМ за сутністю та змістом своєї діяльності належать саме до системи органів виконавчої влади.

Можна погодитись із Л.Г.Кузьменком і С.В.Кузьменком, що державний вплив на діяльність суб'єктів природних монополій має бути спрямований на досягнення основних завдань регулювання в таких напрямках: а) регулювання повинно забезпечити захист інтересів споживачів послуг, які надаються суб'єктами природних монополій, а також недопущення зловживань своїм монопольним становищем цих суб'єктів; б) створення ефективної основи для оптимального функціонування та розширеного відтворення виробництва суб'єктів природних монополій шляхом створення сприятливих умов для повного покриття економічно виправданих витрат підприємств і відповідного інвестування в розвиток виробництва. При цьому діяльність суб'єктів природних монополій має регулюватися в такий спосіб, що забезпечує баланс інтересів усіх зацікавлених кіл, у тому числі держави [3, с. 67]. Очевидно, що досягнення такої мети і виконання відповідних завдань вимагають досконалої юридичної конструкції (моделі) законодавчого забезпечення інституту природних монополій, яка б відповідала політико-правовим і соціально-економічним реаліям сьогодення.

Відповідно до ч. 3 ст. 42 Конституції України держава забезпечує захист конкуренції в підприємницькій діяльності та запобігає зловживанням монопольним становищем на ринку, а також неправомірним обмеженням конкуренції та недобросовісній конкуренції. При цьому згідно з п. 8 ч. 1 ст. 92 Основного Закону правила конкуренції та норми антимонопольного регулювання визначаються виключно законами України [2].

У розвиток конституційних положень 20 квітня 2000 р. Верховна Рада України прийняла Закон України "Про природні монополії" [11], який з численними поправками зберігає свою чинність донині. Як зазначено в його преамбулі, метою цього Закону є забезпечення ефективності функціонування ринків, які перебувають у стані природної монополії, на основі збалансування інтересів суспільства, суб'єктів монополій та споживачів їх товарів. Відповідні положення Конституції України і Закон України "Про природні монополії" отримали своє продовження в чинному законодавстві, зокрема в Господарському кодексі України, законах України "Про захист економічної конкуренції", "Про ціни і ціноутворення", "Про ліцензування певних видів господарської діяльності", "Про телекомунікації", "Про електроенергетику",

"Про житлово-комунальні послуги", "Про теплопостачання", "Про нафту і газ", "Про поштовий зв'язок" та інших [5-7; 10; 12; 13].

На наше переконання, Закон України "Про природні монополії" є одним із найбільш вдалих у цій сфері з-поміж законодавчих актів щодо природних монополій у більшості пострадянських республік. Але нині окремі його положення не узгоджуються із Законом України "Про Кабінет Міністрів України" від 16 травня 2008 р. [8], зокрема щодо порядку утворення та ліквідації НКРПМ, затвердження положень про них тощо. Тобто Закон України "Про природні монополії" консервує дуалізм виконавчої влади, який мав місце до 2006 р., коли Президент України був наділений кадровими і певними регуляторними повноваженнями у сфері виконавчої влади.

Перші спроби системної модернізації відповідного Закону мали місце ще в 2007 р. Так, з метою вдосконалення державного регулювання природних монополій, виходячи з того, що неефективність антимонопольної політики та механізмів державного регулювання природних монополій є загрозами національним інтересам і національній безпеці, для забезпечення захисту конкуренції у підприємницькій діяльності, недопущення зловживання монопольним становищем на ринку та вдосконалення антимонопольної політики 27 вересня 2007 р. Указом Президента України № 921/2007 було схвалено Концепцію вдосконалення державного регулювання природних монополій (далі - Концепцію) [9].

Ця Концепція не лише висвітлює стан регулювання діяльності на ринках природних монополій та суміжних ринках, проблеми законодавчого визначення сфер діяльності на ринках природних монополій і суміжних ринках, а й визначає основні напрями й механізми підвищення ефективності державної політики у сфері природних монополій. Одні з цих механізмів втратили на сьогодні своє значення, а інші - зберігають актуальність. Зокрема, слухними залишаються пропозиції щодо створення та функціонування самостійних комісій-регуляторів у сферах а) зв'язку; б) транспорту (повітряний, морський і залізничний); в) енергетики (електроенергія, нафта, природний газ, централізоване теплопостачання); г) комунальних послуг (центральне опалення, водопостачання та водовідведення). Хоча нині експерти висловлюються за ще більше розширення сфер діяльності комісій-регуляторів. Наприклад, за рахунок запровадження державного регулювання ринку азартних ігор і лотерей, як це відбувається в багатьох державах Європи (Австрія, Греція, Ірландія, Ісландія, Швеція, Фінляндія).

Натомість закладена в Концепцію ідея щодо внесення змін до Конституції України в частині визначення статусу, порядку формування і функціонування комісій вбачається дискусійною. Насамперед через складність її реалізації внаслідок внесення змін до Основного Закону та невичерпаності правового й управлінського потенціалу, закладеного в Законі України "Про природні монополії" щодо розвитку НКРПМ в Україні.

Поспішною вбачається й позиція авторів Концепції щодо розроблення та прийняття самостійних законів про комісію (комісії), оскільки це призведе до порушення єдності доктринальних, методологічних і управлінських підходів у регулюванні правового статусу НКРПМ. Досягнення мети щодо вдосконалення правового статусу комісій-регуляторів можливе й шляхом удосконалення розд. III "Національні комісії регулювання природних монополій" Закону України "Про природні монополії", що виключить можливість закладення в закони про статус окремих комісій-регуляторів (НКРЕ, НКРЗ і, щонайшвидше, інших) різних механізмів організації та діяльності НКРПМ.

Напрацювання нових концептуальних підходів щодо вдосконалення статусу НКРПМ здійснювалися й у наступні роки. Так, у "Концепції реформування публічної адміністрації", розробленій Міністерством економіки України на виконання доручення Кабінету Міністрів України та поданої на його розгляд Кабінету Міністрів України на початку квітня 2010 р. природним монополіям приділяється особливе місце в системі органів виконавчої влади. Зокрема, у параграфі "Незалежні регулятори" цієї Концепції передбачалося, що статус незалежного регулятора надається центральним органам виконавчої влади, які здійснюють державне регулювання у сфері природних монополій і суміжних ринків шляхом встановлення тарифів, допуску на ринки (ліцензування), контролю за якістю товарів (послуг) тощо.

При цьому основною метою реформування незалежних регуляторів, на думку авторів Концепції, є забезпечення балансу інтересів споживачів, компаній-монополістів та держави в процесі прийняття рішень регуляторам шляхом: а) гарантування споживачам якісних товарів (послуг) за економічно обґрунтованими цінами; б) обмеження впливу монополістів на державну політику; в) створення умов для сталого розвитку державних компаній-монополістів; г) запобігання спробам держави розв'язувати соціальні проблеми за рахунок певних груп споживачів. При цьому реформування незалежних регуляторів передбачатиме: 1) визнання незалежних регуляторів окремим видом органів виконавчої влади; 2) визначення сферами їх компетенції, насамперед, енергетику, транспорт, зв'язок, житлово-комунальне господарство; 3) забезпечення незалежності, неупередженості та прозорості діяльності регуляторів шляхом їх формування на основі паритетного представництва у складі (або наглядових структурах) усіх заінтересованих сторін - держави, споживачів та виробників.

Положення наведеної Концепції, які загалом підтримуються й науковцями у сфері державного управління [1, с. 116-126, 125], нині покладені в основу стратегічного документа щодо реформування публічної адміністрації в Україні.

Водночас у травні-червні 2010 р. активізувалися не лише напрацювання щодо удосконалення правового статусу НКРПМ, а й нормопроектні роботи окремих міністерств щодо створення незалежних регуляторів у секто-

рах державної політики, віднесених до їх компетенції. Так, у травні 2010 р. Антимонопольний комітет України виступив з ініціативою щодо утворення в Україні незалежного органу регулювання суб'єктів природних монополій у галузі транспорту - Національної комісії регулювання транспорту України та запровадження реальних реформ у галузі транспорту. Зокрема, йдеться про природні монополії в галузі залізничного та морського транспорту. У тому ж самому місяці Міністерство житлово-комунального господарства розробило проект закону України "Про Національну комісію регулювання ринку комунальних послуг".

На нашу думку, удосконалення системи органів виконавчої влади, особливо її центральної ланки, і визначення та законодавче закріплення в ній функціонального призначення НКРПМ передбачає встановлення особливостей їх правового статусу та унормування юридичних механізмів реалізації функцій і повноважень НКРПМ як центральних органів виконавчої влади. Щодо першого завдання, то особливість НКРПМ, на відміну від інших ЦОВВ, які досліджувалися фахівцями Департаменту конституційного та адміністративного права Мін'юсту, полягають у наступному: 1) за своєю сутністю НКРПМ є загальнонаціональними колегіальними регуляторами, покликаними забезпечити баланс між інтересами держави, суб'єктів природних монополій і споживачів товарів, що виробляються суб'єктами природних монополій. Натомість ЦОВВ є єдиноначальними органами виконавчої влади; 2) за своїм змістом, НКРПМ регулюють діяльність суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання, що діють на суміжних ринках, тоді як ЦОВВ забезпечують реалізацію державної політики у визначеній сфері діяльності; 3) за порядком формування, членів НКРПМ, у тому числі й голову, призначає уряд за поданням Прем'єр-міністра України, а керівника ЦОВВ Кабінет Міністрів України призначає за поданням Прем'єр-міністра України відповідно до пропозиції міністра, до сфери спрямування та координації якого належить ЦОВВ; 4) за порядком спрямування та координації урядом НКРПМ спрямовується та координується безпосередньо Кабінетом Міністрів України, а ЦОВВ - через відповідного міністра в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України; 5) за юридичною природою актів акти НКРПМ оскаржуються суб'єктами господарювання, що здійснюють діяльність на суміжних ринках, об'єднаннями споживачів та іншими заінтересованими особами в судовому порядку у місячний термін із дня отримання їх копії, а акти ЦОВВ можуть бути повністю чи частково скасовані Кабінетом Міністрів України. Відповідні особливості НКРПМ як центральних органів виконавчої влади вимагають свого законодавчого закріплення.

Також, на наше переконання, з метою забезпечення незалежності в діяльності НКРПМ необхідно встановити чітку процедуру призначення голови та членів НКРПМ Кабінетом Міністрів України, вимоги до членів НКРПМ, термін їх повноважень (5-6 років), дискретні підстави для достро-

кового припинення їх повноважень, граничну чисельність членів комісії-регулятора (4-9 осіб), закріпити за ними статус державних службовців тощо.

Підсумовуючи викладене вище, можна зробити *висновок*, що модернізація правового статусу НКРПМ та запровадження дієвої управлінської моделі їх функціонування в системі ЦОВВ вимагає внесення змін до Закону України "Про природні монополії" та інших нормативно-правових актів у контексті реформування системи органів виконавчої влади в Україні.

Перспективи подальших наукових розвідок, - на нашу думку, полягають у подальшому теоретико-методологічному обґрунтуванні правового статусу НКРПМ і, зокрема, завдань НКРПМ, їх функцій і повноважень, організаційно-правових форм здійснення НКРПМ нагляду та контролю за діяльністю суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання на суміжних ринках тощо.

Список використаних джерел

1. Адміністративна реформа в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи : монографія / за заг. ред. Н. Р. Нижник, Н. Т. Гончарук. - Дніпропетровськ : Монолит, 2009. - 384 с.
2. Конституція України : прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. // Відом. Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
3. Кузьменко Л. Г. Основні напрями вдосконалення системи регулювання тарифів суб'єктів природних монополій / Л. Г. Кузьменко, С. В. Кузьменко // Наук. записки НаУКМА. Економічні науки. - 2006. - Т. 56. - С. 67-70.
4. Малинникова Е. В. Зарубежний опыт регулирования естественных монополий / Е. В. Малинникова // Эконом. журн. ВШЭ. - 1998. - № 3. - Т. 2. - С. 342-357.
5. Закон України про житлово-комунальні послуги // Відом. Верховної Ради України. - 2004. - № 47. - Ст. 514.
6. Закон України про захист економічної конкуренції // Відом. Верховної Ради України. - 2001. - № 12. - Ст. 64.
7. Закон України про електроенергетику // Відом. Верховної Ради України. - 1998. - № 1. - Ст. 1.
8. Закон України про Кабінет Міністрів України // Відом. Верховної Ради України. - 2008. - № 25. - Ст. 241.
9. Про Концепцію вдосконалення державного регулювання природних монополій : Указ Президента України від 27 верес. 2007 р. // Офіц. вісн. - 2007. - № 33. - Ст. 703.
10. Закон України про ліцензування певних видів господарської діяльності // Відом. Верховної Ради України. - 2000. - № 36. - Ст. 299.
11. Закон України про природні монополії // Відом. Верховної Ради України. - 2000. - № 30. - Ст. 238.
12. Закон України про телекомунікації // Відом. Верховної Ради України. - 2004. - № 12. - Ст. 155.
13. Закон України про ціни і ціноутворення // Відом. Верховної Ради УРСР. - 1990. - № 52. - Ст. 650.
14. Федоренко В. Л. Система центральних органів виконавчої влади у механізмі державного управління: нормопроектні та організаційно-правові аспекти /

В. Л. Федоренко // Держ. упр.: удосконалення та розвиток. - 2009. - № 3. - Режим доступу : [http:// www.dy.nauka.com.ua](http://www.dy.nauka.com.ua)

15. Федоренко В. Л. Проблеми визначення та класифікації центральних органів виконавчої влади: теоретико-методологічні та нормопроектні аспекти / В. Л. Федоренко, І. І. Чипенко, Т. П. Рубан // Бюл. М-ва юстиції України. - 2008. - № 11-12. - С. 47-62.

Андрій Фролов,

аспірант кафедри національної безпеки НАДУ

Забезпечення продовольством населення України та шляхи його гарантування в сучасних умовах

Проведено аналіз сучасного стану забезпечення продовольством населення України та аргументовано шляхи його гарантування.

Ключові слова: забезпечення населення продовольством, продовольча безпека, гарантування продовольчої безпеки, індикатори продовольчої безпеки.

The analysis of level of maintenance by the foodstuffs of the population of Ukraine at the present stage is carried out and ways of its warranting are given reason.

Key words: maintenance by the foodstuffs of the population, food safety, warranting of food safety, indicators of food safety.

Постановка проблеми. Серед численних викликів соціально-економічному розвитку країн світу особливої гостроти набула продовольча проблема. Протягом багатьох століть голод був постійним супутником людини. Тому цілком природно, що людство наполегливо шукало нові шляхи створення та розширення продовольчої бази.

Однак, попри розвиток науки і техніки, до сьогодні голод не було ліквідовано, навпаки, його масштаби постійно зростають. За даними Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН (ФАО), у 70-х рр. минулого століття кількість тих, хто голодує, у всьому світі становила 360 млн осіб, на початок 80-х рр. вона перевищила 500 млн, а на кінець ХХ ст. - початок ХХІ ст. - майже досягла 1 млрд людей [7]. Тому перед світовою спільнотою постійно постає завдання створення такого продовольчого забезпечення, за якого все населення світу зможе достатньо задовольняти власні потреби в харчуванні.

Надійне забезпечення країни продовольством має стратегічне значення, оскільки від нього залежить не лише продовольча, але й національна безпека. Нестача продовольства підриває основи державної безпеки, загострює проблеми здоров'я людей, провокує соціальну напруженість, формує залежність країни від імпорتنих поставок продовольства [1, с. 46].